Anul XLVI Nr. 195 — 8 Pagini — EXEMPLARUL: In țară 3 lei, In străinătate 6 lei — 8 Pagini — Miercuri 9 Mai 1928

ABONAMENTE
IN ȚARA — STRAIN.
Lei 200 | 3 Luni | 460
„ 380 | 6 „ | 880
„ 750 | 12 „ | 1700
Pe lună 80 lei

UNIVERSUL

CELE DIN URMĂ STIRI DIN LUMEA ÎNTREAGĂ
TELEGRAFICE și TELEFONICE

ABONAMENTE la „VEGELIA" „Universul Literar" „Ziarul Călătoriilor" Câte 220 lei în țară 440 lei în străinătate pe un an

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN

Director: STELIAN POPESCU

Redacția și Administrația: București, str. Brezoianu, 11

TELEFON: Direcția 313/72—364/64 — Administrația 313/71 — Secretariatul de Redacție 356/43 — Redacția: Coresp. cu provincia 302/98—335/31

O campanie împotriva păcei europene

Când lordul Rothermere a dezlănțuit campania sa promaghiară cu scopul de a torpila tratatul dela Trianon, el a contat în primul rând pe forța de sugestie a presei asupra cititorilor, sugestie bazată pe repetițiunea până la obsesiune a aceluiaș cuvânt „revizuire" și a aceleaș formule: „Ungaria a fost nedreptățită"... A mai contat lordul Rothermere și pe alt factor în această campanie: pe lipsa de informațiuni precise privitoare la situația geopolitică a statelor din Europa centrală, a opiniei publice din apus, din cauza absenței unei literaturi serioase de propagandă din partea națiunilor victorioase.

In repetate rânduri am atras atenția asupra întinsei propagande ce o fac ungurii, atât în țara lor, cât și în străinătate, prin presă, cărți, broșuri, manifeste, pamflete, hărți etnografice, cărți poștale ilustrate, reclame, filme, etc., în favoarea revizuirii tratatului dela Trianon. Această campanie metodică, stăruitoare și plină de amenințări pentru pacea europeană, s'a putut dezlănțui în toată libertatea, atât în Europa, cât și în America, deoarece n'a întâmpinat o contra-campanie din partea celor interesați în cauză. S'a lăsat astfel câmp liber acestei propagande criminale, prin care se urmărește înăsprirea raporturilor între statele Europei centrale și crearea unui curent de opiniune primejdios pentru pacea europeană.

Firește că pentru orice om politic, care cunoaște stările de fapt din Europa centrală și istoria dezvoltării națiunilor din aceste părți, cererea revizuirii frontierelor Ungariei, prin desconsiderarea principiilor de drept, cari se găsesc la baza tratatelor de pace din 1919, este o absurditate. Istoria nu face pași înderăt.

Este interesant apoi de subliniat modul cum propagandiștii maghiari prezintă așa zisa problemă a „revizuirii" tratatului. Ei uită, sau se prefac că uită, angajamentele pe care le-au luat toți semnatarii tratatului, de a respecta clauzele cuprinse în acest tratat.

Ungaria și-a luat solemna obligațiune să respecte tratatul. Guvernul din Budapesta, însă face tot ce îi stă în putință ca să submineze actualul statut european, încurajând fățiș campania revizionistă.

De mai multe ori contele Bethlen, primul ministru al Ungariei, s'a pronunțat în public, împotriva acestui statut. Ce înseamnă aceasta? Ce vrea șeful guvernului ungar?

O rectificare a frontierilor statului maghiar? Pentru aceasta nu e suficient consimțământul lordului Rothermere, ci și.. consimțământul națiunilor vecine, ca și a tuturor puterilor victorioase.

Este de la sine înțeles că numai printr'un război se poate înlătura actualul statut european. Iată pentru ce campania maghiară, care din zi în zi se intensifică, în favoarea revizuirii tratatului dela Trianon, este de fapt, o campanie îndreptată împotriva tuturor națiunilor victorioase și a păcei mondiale.

Lordul Rothermere, ca și alții cari sprijină campania aceasta, fac jocul Germaniei, al Rusiei sovietiste, ca și al tuturor învinșilor de eri.

Mulțumirile abatelui Zavoral

Sfinția Sa Msgr. Zavoral trimite agenției „Rador" următoarele rânduri:

„Cu prilejul plecării mele din București, nefiindu-mi dată posibilitatea să mulțumesc personal tuturor iubiților mei prieteni cari mi-au procurat bucuria, intrând direct în contact cu mine, sau participând la reuniuni și conferințe ținute în onoarea mea, îmi permit de a-mi exprima pe această cale sincerele și călduroasele mele mulțumiri. Reînoiesc asigurarea că sincera primire, care mi s'a făcut din partea Bucureștenilor, fie în mod oficial, fie particular, mi-a lăsat o adâncă și neuitată impresie. Mulțumesc Atotputernicului că mi-a dat prilejul să petrec câteva zile de fericire în mijlocul poporului român care-mi este atât de drag și a cărui propășire o doresc tot atât de mult ca și a patriei mele.

Dumnezeu să vă păzească și vă zic la revedere la mănăstirea Strahov din Praga, unde voiu continua să lucrez la apropierea sufletească a ambelor națiuni". (Rador).

Expediția la Polul Nord

Paris, 6 (Rador). — *Din Oslo se anunță că dirijabilul „Italia" a aterizat la Kingsbay.*

CUM A ATERIZAT ITALIA LA KINGSBAY

Oslo, 7 (Rador). — *Dirijabilul „Italia", plecat în condițiuni favorabile din Vadsce spre Spitzberg, a fost surprins în drum de un viscol puternic. Cu toate acestea, și-a putut continua călătoria și a aterizat, cu multă dificultate la Kingsbay, după cum își propusese dela plecare.*

Generalul Nobile este decis să aștepte la Kingsbay până se va îndrepta vremea, care să permită zborul dirijabilului la Polul Nord.

D. Poincaré despre mișcarea autonomistă

Paris, 7. (Rador). — D-l Poincaré a vorbit eri la Metz relevând că la recentele alegeri nici un candidat în Alsacia și Lorena n'a îndrăznit să mărturisească pe față, în propaganda electorală, sentimente autonomiste sau separatiste, deoarece ar fi fost sigur de revolta populației, strâns și definitiv unită de patria franceză.

Contele Bethlen bolnav de nervi

Paris, 7. (Rador). — Din Budapesta se anunță că primul ministru Bethlen este atins de o boală serioasă de nervi.

Președintele consiliului va trebui să urmeze un tratament special.

D. Stresemann cere revizuirea tratatului dela Versailles

— Comentariile presei polone —

***Varsovia, 7 (Rador).* — Ziarele polone comentează pe larg programul electoral al partidului populist german al cărui președinte este d. Stresemann, ministrul de externe al Reichului.**

Acest program cere evacuarea imediată a Rhenaniei, restituirea basinului minier Saar, revizuirea reparațiilor și modificarea frontierelor orientale ale Reichu-lui.

*

Ziarul „Kurjer Polski", analizând acest program, scrie:

„Nu vom putea fi acuzați de egoism național strâmt, dacă vom considera cu deosebire primejdios cel de-al patrulea punct din programul de politică externă al partidului d-lui Stresemann. Dacă primele trei postulate tind să grăbească unele schimbări prevăzute în tratatul dela Versailles, al patrulea se referă la o modificare integrală, anume schimbarea frontierelor, a căror stabilitate constitue una din principalele baze ale păcii europene. După declarațiile ferme, făcute de curând de d. Zaleski, credem că germanii vor înțelege odată pentru totdeauna că chestia frontierelor nu se pretează la nici un fel de discuție.

Cu toate acestea, revizuirea frontierelor reapare în mesagiul electoral al partidului, al cărui șef este însuși ministrul de externe al Reichului. In felul acesta, dacă d. Stresemann se prezintă în alegeri sub egida revizuirii tratatelor, trebue să tragem concluzia că a contractat față de alegătorii săi angajamente precise, cari, în cazul când va rămâne la putere, ar putea deveni principiile politicii sale. Chestiunea e prea serioasă ca să poată fi explicată prin supralicitația electorală obișnuită. Constatăm deci că partidul ministrului de externe al Reichului se prezintă în alegeri având ca platformă răsturnarea tratatului dela Versailles.

Ziarul „Epoka" nu poate crede că manifestul a fost publicat cu autorizația d-lui Stresemann. Trebue să presupunem, observă ziarul, că manifestul a fost publicat cu autorizația d-lui Stresemann. Trebue să presupunem, observă ziarul că manifestul partidului populist a apărut fără știrea d-lui Stresemann, care fără îndoială va înfrâna zelul naționalist al funcționarilor săi.

Ziarul „Varszavianka" declară că atacurile împotriva frontierelor Poloniei, constituind cuvântul de ordine electoral, înseamnă un lucru extraordinar și nemai pomenit, mai ales dacă această campanie e proclamată de partidul ministrului de externe în funcțiune.

Procesul ex-ministrului Ali Djenani

Angora, 6 (Rador). — *Inalta Curte, a terminat judecarea procesului intentat lui Ali Djenani, fostul ministru al comerțului. Primul-procuror al republicii a cerut condamnarea acuzatului, pentru abuzuri săvârșite în timpul funcțiunii sale și pentru neglijență.*

Ședința a fost amânată pe ziua de 10 Mai, când urmează a se desvolta pledoariile apărării.

Prânz pentru suveranii afgani la Moscova

Berlin, 7. (Rador). — Din Moscova se anunță că la prânzul oferit de președintele Kalinin, în cinstea suveranilor afgani, s'au ținut discursuri de afirmare a amiciției ce unește cele două țări.

Guvernul sovietic a oferit regelui Ammanulah două auto-tractoare construite în uzinele Putilow.

Federația socialistă franceză va face opoziție guvernului

Paris, 7 (Rador). — Congresul Federației socialiste din departamentul Senei a votat o moțiune preconizând o politică de constantă opoziție împotriva guvernului Uniunii Naționale, în cursul viitoarei legislaturi. In desbateri, oratorii au exprimat speranța că vor putea atrage la aceeași atitudine grupările radicale.

Record de adâncime la submarine

Roma, 7 (Rador). — *Submarinul „Balila" a stabilit eri un record mondial la Spezia, atingând adâncimea de 101 metri. Submarinul are un tonaj de 1400 tone.*

Manifestul partidului Condylis

Atena, 7. (Rador). — Ziarele publică manifestul partidului lui Condylis, invitând guvernul să fixeze fără întârziere data alegerilor de Senat, pentru completarea reprezentanței naționale.

Din cauză că domnul Cafandaris, șeful guvernului, ente bolnav, Camera va fi convocată după 14 Mai.

Concursul pentru cupa Davis

Varșovia, 7. (Rador). — La concursul final al probelor eliminatorii pentru cupa Davis, Danemarca a învins Polonia cu 5-0.

O mașină infernală la Sofia

Sofia, 6 (Rador). — *O mașină infernală, așezată sub porticul „Băncii Comerciale" din Sofia, a făcut explozie, fără a cauza prea pagubă clădirii. Explozia a fost foarte puternică. Ea a sfărâmat geamurile caselor vecine, printre care este și legația României, situată peste drum de bancă.*

Autorii atentatului sunt necunoscuți. Pagubele sunt cu totul neînsemnate.

Autoritățile cred că este vorba de o simplă demonstrație. Ancheta pentru prinderea autorilor atentatului continuă în mod energic.

FILME

Siguranța noastră e mielul lui Dumnezeu pe lângă cea din Jioman-Fu.

Acolo nu poți să te plimbi ca Vodă prin lobodă, fără nici o noimă; nu reușești să treci de om serios când ești pușlama; nu merge să faci pe magnatul, dacă ești pârlit.

Următoarea istorioară autentică va da o probă despre rigiditatea moravurilor oficiale în depărtatele meleaguri din Jioman-Fu.

Intr'o zi, își face apriția un cârd de orătănii bizare.

Poliția intervine, le ia identitatea și le pune în cunoștință că n'o să facă pureci acolo.

— Dar avem pașaport.

— Pașaportul vă dă dreptul să intrați, nu să rămâneți. Pentru aceasta, vă trebuesc autorizații speciale.

— Dați-ne autorizații.

— Să vedem mai întâi cu ce ipochimeni avem a face.

Polițistul s'adresează unui bătrân scurt, gros, chel, cu buze în chip de ficați suprapuși, cu bicicletă pe pătlăgica ce-i servește de nas, cu chelia lucioasă și cu talâmuri insinuante.

— Cum ai spus că te chiamă?

— Volfovici.

— Vârsta?

— Șaizeci și cinci.

— Dar tânăra cu rochea mai sus de genuchi și cu artificii în priviri, cu care ești la braț, cine este?

— De ce sunteți deja indiscret?

— Răspunde scurt și precis!

— Este iubita dela iu. In vuiaj am așa un gust mare să nu fiu singur. Dar numai să nu afle suția, că se face foc.

— Ce profesie ai?

— Mare cumerciant.

— Ia să vedem.

Polițistul pune mâna pe cazierul internațional.

Pe Volfovici îl apucă bâzâelile. Ochii bulbucați sunt cât p'aci să sară în aer.

— Ai spus: mare comerciant?

— Da... să vă zic ceva...

— Aici găsesc: mare proxenet!

Bătrânul libidinos simți că-l strânge cineva de gât și nu mai crâcni o vorbă.

I se dresară acte și fu dat în judecată pentru declarație mincinoasă, rămânând să fie trimis apoi la urma lui, împreună cu tot cârdul.

Don José.

Expoziția internațională a presei dela Colonia

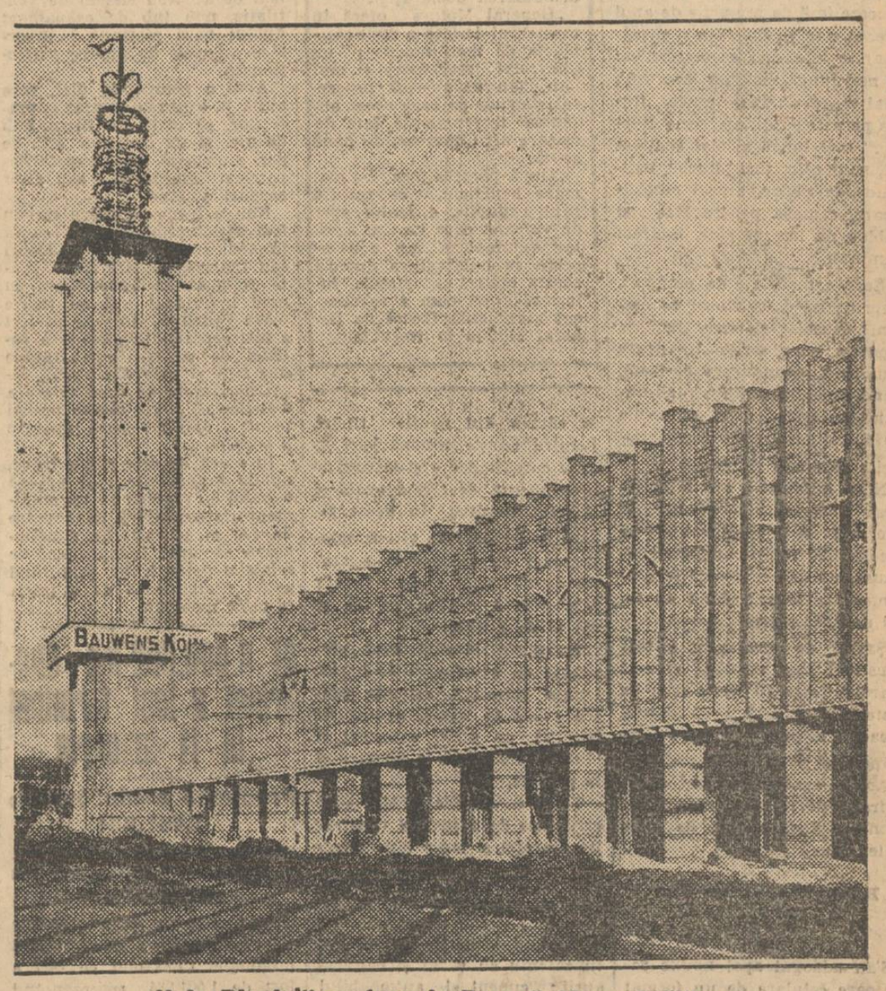

„Hala Rinului" cu turnul „Presa" 80 m. înălțime

Hala Rinului, al cărui front se întinde pe malul Rinului, va cuprinde în subsol grupul „ziarelor cotidiene", iar deasupra grupul „secția revistelor". La capătul de nord al halei se înlață turnul „Presa", 80 metri înălțime, ca simbol dominant al expoziției, a cărei suprafață e de 500.000 metri pătrați.

La Sighișoara, prima instituție română nou înființată, tribunalul

Intre instituțiile românești *înființate* în Sighișoara au fost primele: tribunalul și liceul Principele Nicolae. Vom vorbi despre amândouă, în ordinea datei lor de naștere.

La 10 Maiu, 1923, s'a așezat în Sighișoara o singură secție a tribunalului care urma apoi să fie complectat, ceeace s'a făcut abia în 1926 prin crearea altor două secții. Astăzi avem două secțiuni de judecată și una de tutelă. Cea mai importantă e secțiunea de tutelă. Ea a moștenit dela fosta sedrie orfanală, circa 10.000 dosare restante. Grație inițiativei de a se angaja (de către ministerul justiției) doui diurniști contabili, lucrările au fost aduse la punct și dosarele rezolvate. Fapt care s'a resimțit imediat în public, recunoscând și șașii superioritatea lucrărilor din secția tutelară a noului tribunal.

Secțiunile de judecată au în medin câte 1500 dosare anual, rezolvate în cea mai largă măsură. Și ceeace ni-au remarcat avocații, se dau termene scurte. In Ardeal, în special pentru termenele lungi, la procese, sunt nemulțumiri.

Un alt fapt îmbucurător: de când există tribunalul din Sighișoara, nu s'a îndreptat nici o plângere din partea justițiabililor împotriva magistraților. Iar între barou și magistrați, o armonie perfectă face să se lucreze mână'n mână și în afară de trebile judecătorești (cum este și inițiativa pentru înființarea unei asociații literaro-sportive).

Tribunalul are 11 magistrați; pe d-nii: St. Dumitrescu, prim-președinte; Constantin Drăghici, jude instructor; Gh. Anghene, Arpad Bocskor, N. B. Alduleanu, Gh. M. Dumitrescu, Traian Broșteanu, judecători; Ion Maurer, procuror; Tache Constantinescu și Ion N. Istrăteanu, supleanți. De curând a fost transferat aci dela tribunalul Ciuc, d. prim-procuror Pașnicu.

Ca în toate orașele care nu erau înzestrate cu localuri de stat pentru asemenea instituții — și la Sighișoara tribunalul s'a instalat într'o clădire puțin potrivită scopului. Localul de azi al tribunalului *a fost amenajat și înzestrat prin muncă și inițiativă lăudabile, dintr'o clădire, într'un hal de plâns, ce servea perceptoratului.*

Trebuie să remarcăm curățenia exemplară din localul tribunalului — ceeace indică un bun gospodar și ordinea care conduce această instituție.

Un alt fapt care merită laude este felul cum s'a făcut înzestrarea instituției cu cele necesare. *Intreg mobilierul tribunalului este rodul donațiunilor comunelor din județ.* Am văzut o sală de ședință, al cărei mobilier este donațiunea unei comune: era mai bine aranjată ca multe săli de tribunale cu trecut, din Ardeal.

Ministerul de justiție pentru înzestrarea făcută în anii 1923—924, a adus mulțumiri atât d-lui președinte al tribunalului cât și comunelor respective, dând de pildă această gospodărie și altor tribunale. Reparațiunile făcute localului au costat între 4—500.000 lei, o sumă neînsemnată pentru ceea-ce s'a putut realiza cu ea.

Localul tribunalului a devenit de pe-acum neîncăpător. Corpul portăreilor este plasat la judecătorie, iar secția tutelară la Prefectura județului. De-altfel, alt local potrivit nu se găsește în oraș — pe când la Dumbrăveni (aproape de Sighișoara) este un monumental local de tribunal. Prezența tribunalului dela Dumbrăveni este datorită politicei ungurești, care plasa, în centre ce urmau a fi maghiarizate, clădiri pompoase cu funcționari mulți. Astăzi, aceste clădiri au rămas să amintească metoda statului ungar, rostul *palatelor* cum este și cel din Dumbrăveni, ne mai existând în mediul nou creiat de împrejurările istorice. Călătorul român rămâne uimit de proporțiile ce s'au dat clădirilor instituțiilor de stat, chiar și în sate botezate orașe — când locul lor ar fi astăzi în altă parte, acolo unde de-altfel și sub era maghiară necesitatea adevărată a justițiabililor le cerea.

Tot de tribunalul din Sighișoara depinde judecătoria din Mediaș — instalată într'un local propriu — condusă de d. judecător Sânpetrean. Acest judecător și-a legat numele de hotărîrea exproprierei terenului din piața centrală a Mediașului, pentru biserica românească, — hotărîre și motivare pe care le-am publicat în ancheta privitoare la ridicarea catedralei în acel oraș.

Revenind la localul tribunalului din Sighișoara, fără să vrem ne îndreptăm privirile spre zidurile vechei cetăți săsești, unde dreptatea se împărțea de magistratul cetății cum vroia. De multe ori, capete de țărani români au spânzurat pe aceste ziduri, condamnați fiindcă au călcat proprietatea inviolabilă a cetățeanului sas!... Pentru un lemn furat, moartea! Pedepsele justiției din cetate erau, într'o vreme, înfiorător de crude.

Astăzi, legile vechi s'au uitat. Dreptatea se împarte în spiritul legiuirilor care nu cunosc deosebire de clasă sau de castă.

Atentatul din Varșovia

Varșovia, 7 (Rador).— *In legătură cu atentatul comis de refugiatul rus Vojcekovski împotriva consilierului comercial al legației sovietice din Varșovia, s'au făcut eri mai multe arestări în rândurile emigranților ruși din Polonia. Intre arestați este și literatul Sergie Vojcekovski, fratele atentatorului.*

*

D. Patek, ministrul Poloniei la Moscova, s'a prezentat d-lui Cicerin, exprimând regretele guvernului polon și dând asigurări că vinovații își vor primi pedeapsa dictată de lege.

*

Varșovia, 7 (Rador). — „Epoka", oficiosul guvernului, publică azi un articol de fond, intitulat „Abuzul dreptului de azil", prin care constată că, din fericire, actul comis de Vojciekovski n'a avut urmări tragice. Cu toate acestea, nu se poate admite ca pe străzile Varșoviei să se rezolve conflictele dintre emigranții ruși și adversarii lor politici, reprezentanții Rusiei Sovietice, cu care Polonia dorește să întrețină relațiuni bune. Sistemul teroarii este un produs special al psihologiei politice rusești, dovadă numeroasele incidente produse la Paris, Riga, Tallin, Praga, New-York. Dar asemenea acte sunt dăunătoare în primul rând pașnicilor refugiați ruși, cari trag ponosul uneltirilor unora dintre compatrioți. Guvernul polon, îndepărtând pe vinovați, nu va îngădui emigranților ruși să dea lupte armate în capitala Poloniei.

*

Varșovia, 6 (Rador). — *Pentru instruirea atentatului a cărui victimă a fost d. Lizarow, consilierul comercial al legației sovietelor, autoritățile au deschis o anchetă foarte energică. Ele au procedat la Varșovia, la percheziționarea localurilor comitetului al* Uniunii tinerimii ruso-polone, *etc.*

Autoritățile au făcut noui arestări printre emigranții ruși,

Ororile săvârșite de Bela Kun în Crimeia

— 60.000-70.000 de oameni executați —

D. dr. Cavaler Lodygensky, fostul director al comitetului Crucii Roșii pentru ajutorarea victimelor războiului civil din Rusia, publică în „Journal de Genève" un articol în care spune între altele următoarele: „Cu prilejul arestării lui Bela Kun presa amintește actele sale sângeroase săvârșite în Ungaria. Se cunoaște însă prea puțin din ororile săvârșite de Bela Kun în Crimeia, unde conducea regimul terorist din ordinul guvernului sovietic. In arhivele mele se găsește următorul document:

O soră de caritate, al cărei nume se cunoaște, care a luat parte la ajutorarea victimelor războiului civil și care a scăpat ca prin minune din Crimeia, după ce îndurase cele mai grozave torturi din partea Cekei, raportează următoarele asupra activității lui Bela Kun. „Prizonierii erau închiși în pivnițe și nu aveau posibilitatea să se culce. Femeile nu erau izolate de bărbați. Procedura judecătorească se limita doar la constatarea dacă acuzatul a făcut parte din vechea armată. Au fost împușcați mulți oameni bătrâni, cari nu au făcut nici odată serviciul în armata voluntară. Sentința se pronunță în absența acuzatului. Execuția se făcea de obicei între ora 2 și 3 dimineața. Condamnații, complect desbrăcați, erau conduși în grupuri de 300—400 la locul execuției. Execuția se făcea cu mitralierele. In cursul zilei, condamnații erau obligați să-și sape propria lor groapă comună pentru noaptea viitoare. Dacă condamnații erau prea numeroși, cei însărcinați cu execuția îi înșirau la marginea gropii și îi împușcau pe rând. Mai târziu, când s'au produs dese încercări de evadare, condamnații au fost legați cu frânghii unii de alții. Invalizii și bolnavii erau transportați în camioane dela spital la locul execuției. Ca hrană, prizonierii primeau grâu crud și puțină sare. Apă nu li se dădea deloc.

La Theodosia au fost împușcați din ordinul lui Kun 2500 persoane, la Simferopol 12.000 persoane, la Sevastopol peste 10.000, la Chertsch peste 6000, la Ialta peste 5000, între cari figurau 17 surori de caritate și trei medici dela Crucea Roșie.

In spitalul orașului Alupka au fost împușcați 272 bolnavi și răniți.

Numărul victimelor lui Bela Kun se evaluează la 60.000—70.000, bărbați, femei și copii.

Concurs de basket-ball

Bruxelles, 7 (Rador). — La concursul internațional de „basket-ball", Belgia a învins Franța cu 7700 puncte contra 7670.

Inconjurul lumei în 44 de zile

Cercetașul danez, Palle Huld, care a făcut călătoria în jurul lumei, în 44 de zile. Tânărul cercetaș salută mulțimea de pe balconul ziarului „Politiken" din Copenhaga. Acest ziar a organizat călătoria lui Palle Huld.